

Door het oog van de naald: het Cappadocisch Grieks

Eline Daveloose, Universiteit Gent

‘Een Turkse ziel in een Grieks lichaam’, zo beschreef Dawkins (1916: 198) een van de meest beroemde voorbeelden van taalcontact: het Cappadocisch Grieks. Deze lezing gaat van start met een bespreking van de historische en dialectologische achtergrond van dit Griekse dialect dat gesproken werd in twintig dorpen in het Turkse Cappadocië tot de Grieks-Turkse Bevolkingsuitwisseling van 1923-1924 en een zeer intense en diepgaande invloed onderging van de Turkse taal (Janse 2009, 2020, 2021). Dit extreme niveau van taalcontact wordt door Thomason en Kaufman (1988: 93-4) *heavy structural borrowing* genoemd, wat de vijfde en hoogste graad vormt op hun *borrowing scale* (1988: 74-5).

Toen de Cappadociërs na de Bevolkingsuitwisseling in Griekenland terechtkwamen, stopten ze met de overlevering van hun eigen, unieke dialect om zo snel mogelijk in te burgeren in hun nieuwe vaderland, waardoor het Cappadocisch Grieks quasi volledig uitstierf. Vandaag de dag is nog slechts één subdialect in leven, nl. het Mišotika, het dialect van het dorp Misti. Toch is het Cappadocisch op sterven na dood: momenteel staat de teller op slechts enkele honderden sprekers en enkele honderden semi-sprekers. Hoewel Cappadocisch Grieks door het oog van de naald gekropen is en nog steeds zeer bedreigd is, geniet het nu toch van een bescheiden revival onder de jongere generaties van Cappadociërs (Janse 2020: 57).

Gelukkig werd dit Griekse dialect vereeuwigd in Cappadocische volksverhalen die mondeling overgeleverd werden van generatie op generatie en vanaf de negentiende eeuw opgetekend werden door filologen als Richard M. Dawkins. In zijn *Modern Greek in Asia Minor* (1916) publiceerde hij de meeste van de volksverhalen die hij optekende tijdens zijn reizen doorheen Cappadocië in het begin van de twintigste eeuw. Toch bleven enkele van deze *folktales* onuitgegeven, zoals het verhaal *De schapenhoeder* uit het dorp Axo. In deze lezing wordt geopperd dat dit volksverhaal niet op zichzelf staat, maar in feite één van de talrijke varianten is van het verhaal over de Cycloop, waarvan de bekendste versie te vinden is in Homeros’ *Odyssee* (Daveloose 2019: 72-3). Ook met een Pharasiotische versie van dit volksverhaal vertoont *De schapenhoeder* onmiskenbaar veel gelijkenissen. Aansluitend volgt een bespreking van de voornaamste taalkundige kenmerken van de Cappadocische versie van dit bekende verhaal.

Het is van cruciaal belang om aandacht te hebben voor dit soort taalkundig en cultureel erfgoed aangezien dit een onontbeerlijk onderdeel vormt van de identiteit en eigenheid van een volk. Daarom is het essentieel om onderzoek te blijven doen naar dergelijke bedreigde talen en dialecten om op die manier bij te dragen tot het in stand houden van de unieke stem van een volk.

Literatuurlijst

- Dawkins, R.M. (1916). *Modern Greek in Asia Minor*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Daveloose, E. (2019). *Over broers, zussen en schapenhoeders: editie van drie onuitgegeven Cappadocische volksverhalen uit Axo met grammaticale en lexicale commentaar*. Gent: Universiteit Gent. [masterscriptie]
- Janse, M. (2009). 'Greek-Turkish language contacts in Asia Minor', *Études Helléniques / Hellenic Studies* 17: 37-54.
- . (2020). 'Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; (Acts 21:37): The survival of Cappadocian Greek', *Cursor: Zeitschrift für Freunde der Lateinischen Sprache und europäischen Kultur* 16: 49-57.
- . (2021). 'Ἡ Καππαδοκική διάλεκτος', in Chr. Tzitzilis (ed.), *Νεοελληνικές Διάλεκτοι*. Thessaloniki: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη).
- Thomason, S.G. & T. Kaufman (1988). *Language Contact, Creolization, and Genetic Linguistics*. Berkeley: University of California Press.